Täysistunto

Torstai 19.11.2026 klo 16.00—21.43

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 325/2026 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Tässäkin keskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun asti, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Marttinen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.00 **Työministeri Matias Marttinen** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia paljon, kunnioitettu rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia hallinnollisen seuraamusmaksun johdosta. Esityksen tarkoituksena on antaa EU:n pakkotyöasetusta täydentävät kansalliset säännökset.

Pakkotyöasetus kieltää pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden tuonnin, viennin sekä muun markkinoille asettamisen EU:n markkinoilla. Asetuksen tavoitteena on puuttua vakavaan globaaliin ongelmaan sekä edistää vastuullisuutta ja tasavertaisia kilpailuolosuhteita EU:n markkinoilla. Uusi sääntely täydentää olemassa olevaa sääntelyä pakkotyön torjumiseksi.

Esityksen mukaan Lupa- ja valvontavirasto toimisi asetuksessa tarkoitettuna kansallisena toimivaltaisena viranomaisena. Laissa säädettäisiin asetuksen mukaisesti myös seuraamuksista päätöksen noudattamatta jättämisestä. Lisäksi säädettäisiin eräistä muista valvontaan liittyvistä toimivaltuuksista asetuksen tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi. Lakiin sisältyisivät säännökset myös kansallisten viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, oikeudesta tehdä tarkastuksia sekä virka-avusta.

Rouva puhemies! Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 14.12.2027, jolloin pakkotyöasetuksen täysimääräinen soveltaminen alkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Sitten menemme puhujalistaan. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.01 **Juha Hänninen kok:** Kunnioitettu puhemies! Arvoisa ministeri! Hyvä yleisö täällä paikan päällä ja siellä nettien ääressä! Turvallisuus ei tarkoita vain rajojen valvontaa, poliisia tai puolustusta. Se tarkoittaa myös sitä, että yhteiskuntamme ei hyväksy ihmisten hyväksikäyttöä eikä hyödy epärehellisten ja ihmisarvoa alentavien tapojen avulla valmistetuista tuotteista. On hyvä, että tunnistamme tämän nyt. Tällä esityksellä pannaan kansallisesti täytäntöön EU:n asetus, joka kieltää pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden tuonnin, viennin ja markkinoille saattamisen. Sen tavoitteena on puuttua vakavaan kansainväliseen pakkotyötä koskevaan ongelmaan, torjua ihmisoikeusloukkauksia ja estää se, että pakkotyöllä valmistetut tuotteet vääristävät kilpailua Euroopan sisämarkkinoilla. Tämä on oikein ja välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin nyt huomiota siihen, että tämän esityksen merkitys turvallisuudelle on suurempi kuin ensisilmäyksellä näyttää. Pelkkä työ kytkeytyy usein ihmiskauppaan, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hyväksikäyttöön. Kun tällaisilla tuotteilla ei enää voi käydä kauppaa EU:n markkinoilla, heikennetään samalla rikollisten toimintamalleja ja rikollisen toiminnan edellytyksiä sekä vahvistetaan laillisesti toimivien yritysten asemaa.

Lisäksi vakavinta tässä asiassa on se, ettei tämä ole meistä irrallinen lakiesitys. Suomessakin työperäistä hyväksikäyttöä ja pakkotyötä on havaittu muun muassa maataloudessa, luonnonmarjanpoiminnassa, rakennusalalla ja ravintola-alalla. Siksi on tärkeää, että viranomaisilla on selkeät toimivaltuudet puuttua tilanteisiin ja tehdä yhteistyötä sekä kansallisesti että Euroopan unionin tasolla.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vahvistaa kuluttajien luottamusta. Meidän tulee voida luottaa siihen, ettei kaupan hyllyltä ostettu tuote ole syntynyt ihmiskaupan, velkaorjuuden tai muun pakkotyön seurauksena. Sitä turvallisen yhteiskunnan on tarkoitettava. Rehellisesti toimivien yritysten ei pidä joutua kilpailemaan sellaisten toimijoiden kanssa, jotka rakentavat kilpailuetunsa ihmisoikeuksien polkemisen varaan. Tällaiselle rikolliselle ja raakalaismaiselle toiminnalle ei Suomessa ole sijaa. Siksi pidän tätä esitystä merkittävänä turvallisuustekona. Se vahvistaa ihmisoikeuksia, reilua kilpailua ja yhteiskunnan turvallisuutta siellä, missä luottamuksen yhteiskunnan arvoihin ja turvaan on oltava järkkymätön. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.05 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Pakkotyö on vakava ihmisoikeusongelma, joka liittyy myös yritysten toimintaan ja tuotteiden valmistukseen. Pakkotyöllä tuotettu tavara voi päätyä kuluttajien ostoskoreihin ilman, että kuluttaja tietää sen taustalla olevasta ihmisten hyväksikäytöstä. Suomessakin ongelma on valitettavan tuttu. Ulkomaalaisten luonnonmarjanpoimijoiden asema on noussut julkisuuteen vakavien hyväksikäyttötapausten kautta. Työntekijöitä on velkaannutettu ja asetettu olosuhteisiin, joissa heidän mahdollisuutensa vaikuttaa omaan tilanteeseensa ovat olleet hyvin rajalliset. Tämä osoittaa, että pakkotyöhön liittyvät ongelmat voivat koskettaa myös suomalaisia elinkeinoja.

Arvoisa rouva puhemies! EU:n pakkotyöasetus kieltää pakkotyöllä kokonaan tai osittain valmistettujen tuotteiden tuonnin EU:hun, myynnin ja jakelun EU:ssa sekä viennin EU:sta. Kielto koskee samalla tavalla sekä ulkomailla että kotimaassa valmistettuja tuotteita. Nyt käsiteltävällä esityksellä järjestetään kiellon kansallinen valvonta. Lupa- ja valvontavirasto vastaisi Suomessa tapahtuvasta valvonnasta ja saisi tarvittavat toimivaltuudet

tarkastuksiin ja tietojen hankkimiseen. Tulli puolestaan valvoisi kieltoa tuonnissa ja viennissä. Päätösten noudattamatta jättämisestä voitaisiin määrätä merkittävä seuraamusmaksu, joka voi olla enintään kolme prosenttia yrityksen maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

Yritysten kilpailuedun tulee perustua vastuulliseen toimintaan ja reiluihin pelisääntöihin, ei työntekijöiden hyväksikäyttöön. Jokaisella ihmisellä on oikeus ihmisarvoiseen kohteluun myös työelämässä.

Kiitos tästä erittäin hyvästä esityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.07 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun katsotaan, mitä pakkotyö on, niin ILOlla on hyvät pakkotyön indikaattorit. Kun katsotaan niitä, mitä se on: haavoittuvassa asemassa olevan ihmisen hyväksikäyttö, työ- ja elinolosuhteiden hyväksikäyttö, liiallinen ylityö, harhaanjohtavat lupaukset, liikkumisen rajoittaminen, eristäminen, velkaorjuus, palkkojen pidättäminen tai kohtuuton vähentäminen, henkilöstöasiakirjojen haltuunotto, uhkaus ilmiantaa työntekijä viranomaisille ja niin poispäin. Täällä on niitä vakavia pakkotyön tunnusmerkistöjä, jotka täällä taustalla ovat, ja sen vuoksi tarvitaan tällainen lainsäädäntö, jossa sellaisella tavalla valmistettuja tuotteita ei pidä markkinoille saada. Tässä on tämä koko ketju, nämä erilaiset temukauppiaat ja muut, ja yleensä kaupan osuus on tässä aika iso. Niille ei nyt ole tässä mitään erityisiä toimenpiteitä olemassa, mutta ne kyllä näkevät, missä asioissa olisi kyseenalaisia toimia käytetty.

Sitten jos katsotaan tätä työsuojeluviranomaisten ja Lupa- ja valvontaviraston roolia, niin tässä lakiesityksessä on hyvää se, että niille annetaan yhteistyöhön lisää työkaluja, ja Lupa- ja valvontavirasto on tässä sitten, ja kun se saa työsuojeluviranomaisilta indikointia, niin pääsevät sitten enempi liittymään asiaan. Kun katsotaan näitä muita toimenpiteitä, niin tämä pakkotyöasetus on ollut tässä se liikkeellepaneva voima, ja se on sitä EU-lainsäädäntöä, joka on hyvä asia. Se, mitä täällä vielä voisi olla, on se, kuinka nämä resurssit Lupa- ja valvontavirastolla ja työsuojeluviranomaisilla ovat todella taas jääneet vähän taka-alalle, ja tässä yhteydessä varmaan pitäisi miettiä, kun täällä velvoitteita tulee koko ajan lisää lakiesitys lakiesitykseltä, miten näihin pystytään puuttumaan ja siinä mielessä tosiasiallisesti pystytään valvomaan. Me saadaan lainsäädäntöä, mutta pystytäänkö me toteen näyttämään sen perusteella asioita, on aika iso kysymys. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

19.10 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tosiaan, ministeri Marttinen ja hallitus, tästä esityksestä. Tämä asiahan ei nyt ensisijaisesti ja vain ja ainoastaan kosketa Suomea vaan on hyvinkin globaali, mutta Suomessa tämä ilmiö on ollut valitettavasti kasvussa. Mielestäni Suomi voi hyvinkin tässä asiassa toimia edelläkävijänä siinä, kuinka pakkotyötä vastaan taistellaan ja kuinka pakkotyöllä ansiottomasti ansaittua hyötyä voidaan ottaa pois. Pakkotyötä vastaan on pakko tehdä työtä, näin voisi sanoa.

Törmäsin henkilökohtaisesti pakkotyöhön, jota oikeastaan itse kutsun orjatyöksi, tähän ilmiöön, enkä pelkästään tähän ilmiöön vaan siis näihin ihmisiin, näihin uhreihin, jo yli 20 vuotta sitten, kun vähän niin kuin työskentelin maahanmuuttajien parissa. Silloin tämä valitettava ilmiö, tai paheksuttava ilmiö, näkyi lähinnä pelkästään tällaisissa maahanmuuttajataustaisissa ravintolayrityksissä, joissa nämä pikaruokayrittäjät orjuuttivat lähinnä omia

maanmiehiään, mutta sittemmin tämä ilmiö on levinnyt myös erityisesti rakennusalalle ja myöskin maatalouteen, esimerkiksi just tällaiselle luonnonmarjapoiminta-alalle.

Erinomaista, että tähän nyt puututaan, ja vaikka aihe on vakava, niin leikkisästi voisi todeta, että ilolla tätä esitystä tervehditään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.11 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eerola tuossa edellä kyllä kuvasi hienosti pakkotyön todellisuutta. Täytyy todeta, arvoisa rouva puhemies, että on pakko olla samaa mieltä edustaja Eerolan kanssa tässä asiassa.

Kuten tiedetään, tässähän tämä esitys liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla ja direktiivin muuttamisesta. Pakkotyöasetuksen tavoitteena on puuttua vakavaan globaaliin ongelmaan ja edistää vastuullisuutta sekä tasavertaisia kilpailuolosuhteita EU:n markkinoilla. Pakkotyöasetus kieltää pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden tuonnin, viennin sekä muun markkinoille asettamisen EU:n markkinoilla.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Lylykin hienosti arvioi tuossa aiemmassa puheenvuorossaan, totta kai tämä on tärkeä esitys, mutta lähinnä sen seurannan ja valvonnan osalta meidän täytyy tietysti olla sitten hereillä täällä, miten me saamme sinne oikeasti niitä konkreettisia elementtejä, että me saamme valvottua ja hoidettua asian, kuten kuuluu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

19.12 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnä ministerille tämän hallituksen esityksen esittelystä. Kyseessä on tosiaan EU-direktiivin täytäntöönpanoon liittyvä lakiesitys.

Haluan tarttua tähän aiheeseen, joka koskee pakkotyötä ja työvoiman riistoa. Kyseessä on siis iljettävä ilmiö, jota esiintyy myös Suomessa. Kyse on eräänlaisesta modernista orjuudesta, joka on lisääntynyt valitettavasti suomalaisilla työmarkkinoilla. Se liittyy erityisesti ulkomaalaisen työvoiman riistoon.

Ministeri tuossa aiemmin kertoi niistä hallituksen toimista, joita on tehty tähän ilmiöön puuttumiseksi. Nämä uudet kriminalisoinnit, entistä selkeämmät kriminalisoinnit, joilla kiskonta työelämässä saatetaan erilliseksi tunnusmerkistöksi ja myöskin rangaistuksia kiristetään, ovat keskeinen keino puuttua tähän ilmiöön. Olen samaa mieltä siitä, että tarvitaan myös enemmän aktiivista valvontaa työmarkkinoilla.

Suomen työmarkkinoiden pitää perustua siihen, että siellä vallitsevat samat säännöt kaikille. Tässä on kysymys paitsi työntekijöiden oikeuksista myös siitä, että ei ole ollenkaan oikein, että jotkin yritykset saavat perusteetonta kilpailuetua siitä, että he polkevat esimerkiksi palkkoja ja muita työehtoja. [Timo Suhonen: Just näin!]

Tämän valitettavan ilmiön kitkemiseksi on tehtävä entistä enemmän, ja tosiaan hallituksen toimet ovat olleet tähän asti oikeita. Me päätimme Säätytalolla keväällä 2023 näillä monilla hallitusohjelman kirjauksilla, että nyt ryhdytään toimeen, ja tätä työtä on jatkettava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.14 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustajalta aivan loistava puheenvuoro. Olemme varmasti kaikki samaa mieltä siitä, että juuri näin, miten te kuvasitte hienosti: tavallaan kaikilla yrityksillä on tasavertaiset lähtökohdat tehdä tulosta, eikä tämmöisten yritysten, jotka toimivat sen mukaisesti, miten ei tule toimia, tule saada siitä etuja siihen toimintaan. Juuri näin, olen täysin samaa mieltä.

Olen samaa mieltä myös siitä, että täytyy tehdä kaikkemme. En malta olla nyt kysymättä, kun ministerikin on hyvin paikalla täällä. Jos me koemme, että on tavallaan tehtävä kaikkemme sen eteen, että me estämme tällaista pakkotyötä tai me estämme yrityksiä toimimasta väärin — ja onneksi näin onkin, että suuri osa yrityksistä toimii oikein, mutta sitten on näitä yksittäisiä harmaita yrityksiä, jotka saattavat toimia väärin, kuten näitä esimerkkejä valitettavasti on — niin on pakko kysyä: Mitä mieltä, ministeri Marttinen, olette siitä, olisiko yksi elementti ja millä aikataululla mahdollista ottaa käyttöön, eli alipalkkauksen kriminalisointi? Millä tavalla tämä voisi toimia tässä kentässäkin niin, että me edistäisimme sitä, että toimitaan oikein? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Marttinen.

19.16 **Työministeri Matias Marttinen** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Ajattelin ensin, että jätän puheenvuoron käyttämättä, mutta tässä edustajat kävivät minusta niin arvokasta keskustelua siitä, mitä tarkoittavat tasapuoliset kilpailuedellytykset Suomessa.

Valitettavasti oman työni kautta olen saanut näihin aika vakaviin tapauksiin myös perehtyä laajasti, ja useinhan näitä työperäisen hyväksikäytön tapauksia ilmenee paljon juuri sellaisilla toimialoilla, joilla kilpailu on kovaa ja katteet ovat hyvin matalia. Näin ollen siis joku toimijoista, konnayritys, voi sitten pyrkiä hakemaan kilpailuetua juurikin sen kautta, että poljetaan jo valmiiksi hyvin heikossa asemassa olevien työntekijöiden oikeuksia. Samaan aikaan, jos puhutaan vaikka siivousalasta, on vielä niin, että kuitenkin vieraskielisten työntekijöiden osuus toimialan työntekijöistä on joka tapauksessa hyvin korkea. Sen takia nämä tehdyt kiristykset, mihin myös edustaja Vestman puheenvuorossaan viittasi, ovat olleet äärimmäisen tärkeitä. Minusta kyllä Orpon hallitus on tehnyt hyvin laajasti juurikin näitä kiristyksiä ja toimenpiteitä, joilla puututaan nyt näihin ilmiöihin, joita valitettavasti myös Suomessa on ilmennyt aivan liikaa.

Edustaja Suhonen kysyi alipalkkauksen kriminalisoinnista. Mehän olemme käytännössä siis vastanneet tähän asiaan jo hallituksen uudistuksella. Edustaja Vestmanhan juuri tästä kertoi. Eli siis tämä hallitus on nimenomaan, kun puhutaan kiskonnasta ja törkeästä kiskonnasta työelämässä, säätänyt ne rikoslaissa omiksi pykälikseen, kiristänyt niiden rangaistuksia, ja näiden lisäksi vielä tähän rikokseen syyllistynyt henkilö voidaan tuomita myös liiketoimintakieltoon. Eli käytännössä on niin, että porvarihallitushan on vastannut tähän asiaan, säätänyt nämä rangaistukset voimaan.

On totta, mitä edustaja Lyly sanoi täällä jo aikaisemmin, että totta kai, kun uutta lainsäädäntöä otetaan käyttöön, se nähdään sitten ajan myötä, mihin se oikeuskäytäntö asettuu. Mutta minusta on kyllä hyvin selvää, että me olemme toimineet erittäin määrätietoisesti ja jämäkästi, jotta näihin ongelmiin päästään puuttumaan. Nyt vielä kun on aloittanut työnsä tämä uusi työryhmä, jossa sekä työnantajien että palkansaajien edustajat yhdessä hakevat uusia toimenpiteitä, joilla voitaisiin vielä niitä jäljelle jääneitä kysymyksiä ratkaista, niin

minusta me pääsemme tässä nyt erittäin hyvään suuntaan, ja uskon, että nämä nauttivat myös salissa laajaa hyväksyntää ja laajaa luottamusta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.18 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvää keskustelua täällä. On yhteinen tahtotila, että meillä on terveet ja rehelliset työmarkkinat, joilla vain ne yritykset pärjäävät, jotka noudattavat niitä sääntöjä, jotka meillä on. Se on kaikkien tahto.

Vielä kiinnittäisin huomiota kiskontaan ja siihen, mihin aiemmin tässä ministeri Marttinen viittasi. Me käytiin tästä jo lyhyt keskustelu aiemmassa pykälässä, ja toteaisin vain sen, että se laki tulee näyttämään vasta sitten soveltamisen yhteydessä, kuinka tehokas se on. Kysymys on, että sinne tulee niitä juttuja. Siinä mielessä ay-liikkeen kanneoikeus on tärkeä asia, että sinne tulisi niitä juttuja, koska he ovat usein sellaisia ihmisiä, jotka eivät itse pysty viemään niitä asioita sinne. Tämä tavallaan sopisi siihen kokonaisuuteen kohtuullisen hyvin, ja pystyttäisiin sitten tekemään sitä. Lisäksi on vielä edustaja Suhosen mainitsema palkkavarkauden tai alipalkkauksen kriminalisointi, kumpaa haluaa käyttää. Se on tärkeä osa sitä.

Eli meillä on välineitä. Tärkeätä on saada niin, niin kuin tässäkin pakkotyökysymyksessä on, että niitä indikointeja tulee, ja järjestäytynyt ay-liike toimivilla työpaikoilla pystyy niitä indikointeja antamaan. Niitä pystytään myöskin siellä lähtömaissa antamaan. Jos siellä ay-liikkeellä on toimintaoikeudet, niin he pystyvät niitä valvontatehtäviä tekemään siellä ja pystyvät indikoimaan niitä jo etukäteen. Niin voidaan saada niitä asioita nostettua pinnalle jo aiemmin, ennen kuin ne ovat täällä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.